
Tiivistyvän kaupungin haasteet kaupunkipuille

KPS KATUPUUWEBINAARI 11.3.2025

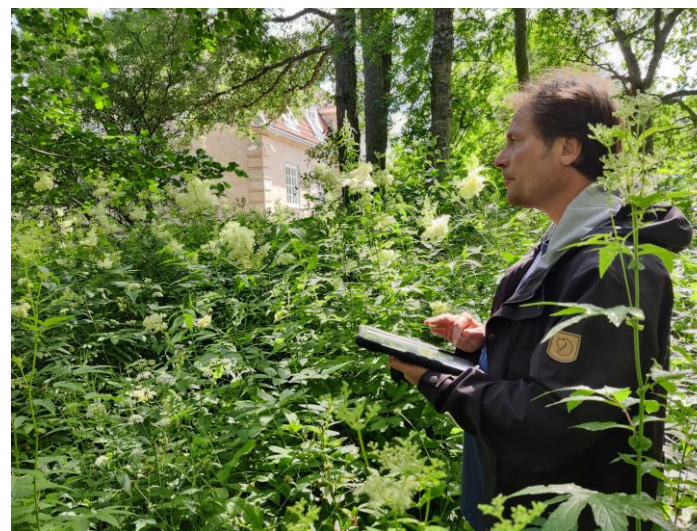

Luennon sisältö

- Puiden merkitys kaupunkiympäristössä.
- Kaupunkipuiden haasteet nyt ja tulevaisuudessa.
- Ratkaisuja.

Kuka Sami Kiema?

- Arboristi (at) & luontokartoittaja (eat).
- Valmistuin arboristiksi keväällä 2000.
- Töissä Helsingin kaupungilla kenttäarboristina 2000- 2008, viherpuolen työnjohto- & asiantuntijatehtävissä 2009- 2023.
- Oma toiminimi 2018 alkaen ja nykyään täysipäiväinen yksityisrittäjä; luonto- ja viheralan konsultointia, mm. luennointia, luontoselvityksiä, asiantuntijatehtäviä, kirjoittamista, vihervalvontaa, puiden kuntoarviointia jne.
- Intohimoinen luontoharrastaja kohta 50 vuoden ajan.
- Puiden lisäksi kiinnostavat mm. linnut, hyönteiset, sienet, nisäkkäät, kasvit ja valokuvaaminen.

Puiden merkitys kaupunkiympäristössä

- Viheralueet kaupunkilaisten ”henkireikä” ja ”olohuone”.
- Puut merkittävin yksittäinen osa viheralueita - ei puistoa ilman puita.
- Puilla merkitystä maisemallisesti, terveydellisesti sekä viihtyisyyden ja kaupunkiluonnon monimuotoisuuden kannalta.
- Puut tuottavat meille ekosysteemipalveluita.
- Kaatopäätöksiä ei voi tehdä kevyin perustein, mutta turvallisuudesta ei kuitenkaan voida tinkiä.
- Ja tämänhän me kaikki paikalla olevat tiedämme oikein hyvin.

Puut muodostavat oleellisen osan arkimaisemastamme

Mahdolliset riskit olisi kuitenkin tunnistettava ajoissa

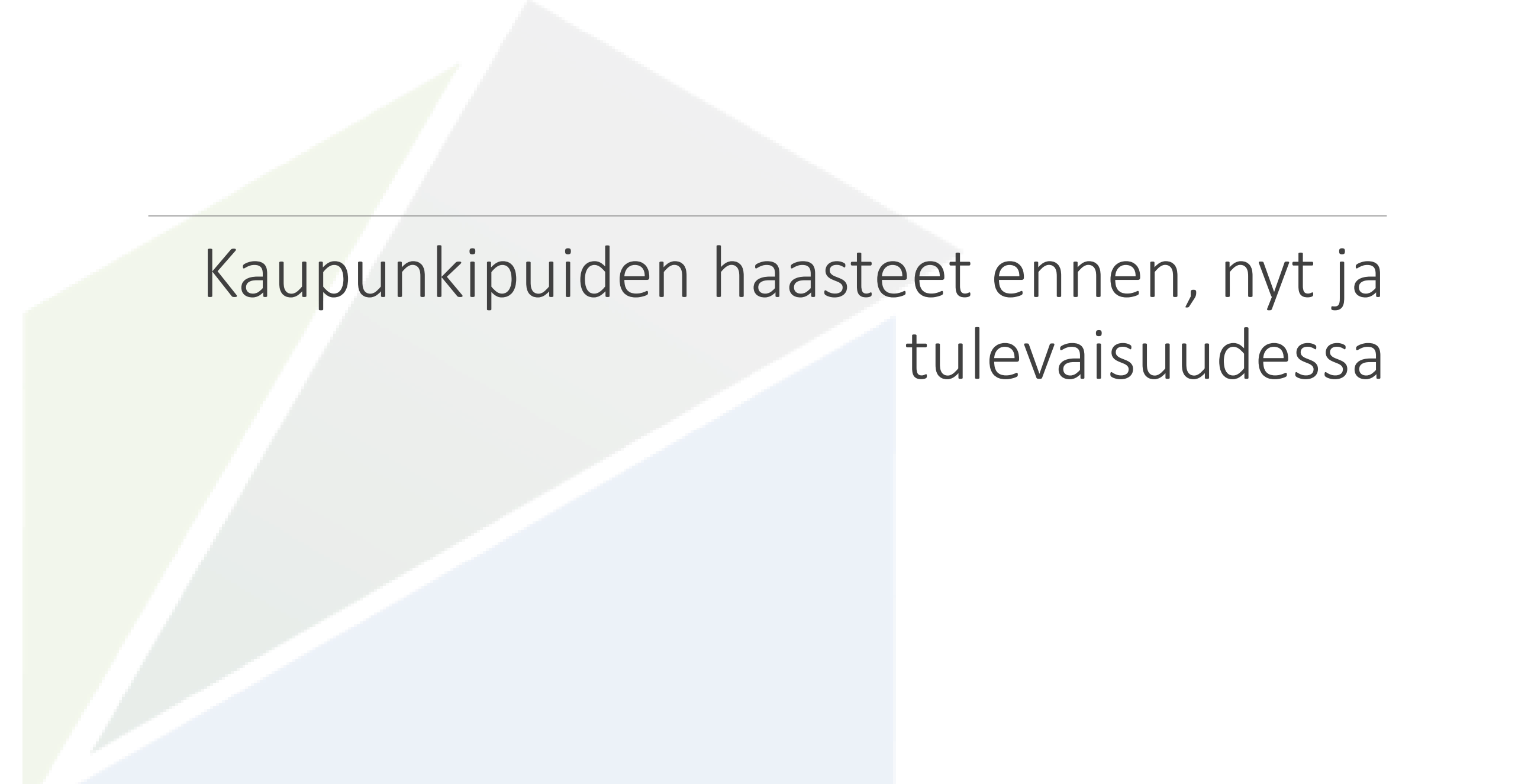

Puista on myös pidettävä huolta

- Uusien puiden istuttaminen valmisteluineen.
- Takuuhoito.
- Nuorten puiden rakenneleikkaukset.
- Varttuneiden puiden hoitoleikkaukset.
- Vanhojen puiden hoitoleikkaukset.
- Pienennysleikkaukset.
- Latvustuennat.
- Puiden kunnon silmämääräinen seuranta & kuntoarviot.
- Perustellut kaadot.

Tavoitteemme

Elinvoimainen, pitkä-ikäinen, monilajinen ja turvallinen kaupunkipuusto, joka suo meille ja monille muun lajisille terveellisen monimuotoisen elinympäristön.

Kaupunkipuiden haasteet ennen, nyt ja tulevaisuudessa

Mitä puut kaipaavat koko elinkaarensa ajan?

- Tilaa. Niin maan alla kuin päällä.
- Rauhaa ja suojaa.
- Valoa, vettä ja ravinteita.
- Kuohkeaa kasvualustaa.
- Osaavaa ja välittävää pitkäjänteistä huolenpitoa.

Puiden näkemys tilanteesta, mitä puut kertovat meille?

- Miksi meitä tungetaan kasvamaan paikkoihin, joissa kasvutila loppuu heti alkuunsa?
- Miksi meitä kolhitaan jatkuvasti lumiauroilla, autoilla & ruohonleikkureilla?
- Kasvualustamme ovat niin tiiviitä ja kyllästettyjä suolalla, ettemme pysty kasvattamaan juuriamme kunnolla tai ne usein kuolevat.
- Miksi oksistoamme leikellään jatkuvasti, emmehän me jaksaa enää kasvaa, kun suurin osa energiastamme menee haavojen paikkailuun.
- Miksi on niin kuivia kesiä, ettemme tahdo löytää vettä? Tai sitten vettä on välillä niin paljon, että hukumme siihen.
- Miksi vuosi vuodelta yhä useammat otukset ovat kimpussamme?

Puiden kunnon heikentymisen aiheuttajia

- Yhteiskunnan tiivistämiskäytännön ja kasvutilan puute.
- Yhteiskunnan teknisten järjestelmien lisääntyvä rakentaminen ja niiden kunnossapito.
- Puiden kuntoa heikentävät esimerkiksi juuristoalueiden kaivutyöt ja -täytöt, kolhiminen, kasvualustan tiivistyminen ja myrkyttyminen sekä vääräntyyppiset leikkaukset.
- Myös maalämpö- ja aurinkokennohankkeet sekä esimerkiksi todella suosittu frisbeegolf aiheuttavat jo paikoin ongelmia puille.
- Kaupunkirakenteen tiivistyminen ei ole uusi asia, sitä on tapahtunut kaupunkien kasvaessa yhtä kauan kuin kaupunkipuitakin on ollut.
- Entäpä meidän ihmisten asenne puita kohtaan, ymmärrämmekö todella puiden tarpeita ja kunnioitamme niiden itseisarvoa?

Seuraukset

- Ymmärrettävä syy – seuraus – suhteet.
- Puiden kunnon ja -elinvoiman heiketessä ne altistuvat luontaisille ongelmille ennenaikaisesti, kuten esimerkiksi lahottajasienille ja taudeille/ tuholaisille.
- Myös kyky sietää ilmastonmuutoksen aiheuttamia ääriolosuhteita heikkenee.
- Riskipuiden määrä kasvaa.
- Näemmekö kokonaisuuden ja tilanteen? Hoidammeko syitä vai seurauksia?
- Puita menetettäessä menetämme samalla LUMO:a, latvuspeitteisyyttä, viihtyisyyttä, kauneutta jne.

Perusongelmia

- Nykyiset vanhat puut eläneet täysin eri maailmassa kuin uudet istutukset. Liikenne- ja ihmismäärät kasvaneet, kaluston muuttunut raskaammaksi, infrarakentaminen, tiivistäminen jne. Koneellinen kunnossapito alkanut nykyisillä vanhoilla puilla vasta niiden jo ehdittyä varttuneiksi.
- Kuinka moni nyt istutettavista taimista elää edes 20 vuotiaaksi terveenä, puhumattakaan vanhemmaksi? Kuinka monta taimea pitää istuttaa, että edes yksi?
- Puiden olemassa olo on helppo todeta vaikka ilmakuviosta, mutta kuntoa ei. Kolhut, elinvoima, leikkuuhaavat...
- Puut ajatellaan liian helposti korvattavaksi – taimi ei korvaa edes 20- vuotiasta hyvävointista puuta puhumattakaan 100-vuotiaasta. Tästä valheellisesta ajatustavasta on päästävä eroon.
- Seurataanko puuston kuntoa riittävän systemaattisesti, onko eliniänodote tiedossa? Kun kaadetaan yksikin vanha suurikokoinen puu, montako taimea pitää istuttaa tilalle, jotta ekosysteemipalvelut palautuvat samalle tasolle?
- Jos pitää kompensoida vaikka 10 kaadettua isompaa puuta, voi kompensatio vaatia jatkossa satoja taimia? Minne ne istutetaan kaupunkialueella? Jos istutetaan muualle, ei se paljoa lohduta paikallisesti vaan syntyy merkittävä nettotappio. Puut jotka säästyvät muualla, eivät lohduta paikallista ekosysteemiä, muun lajisia eikä meitä... Kannattaa harkita pitkään puiden turhia kaatoja.
- Kuka kantaa vastuun epäonnistumisista tai mahdollisista riskipuiden aiheuttamista vahingoista, kun syyt voivat olla kaukana menneisyydessä?

Kohtaavatko ihmisten ja puiden aikakäsitykset?

- Puuistutuksia on suunniteltava ja toteutettava puiden elinkaarta ajatellen. Puut voivat olla (ja pitäisikin) pidempi-ikäisiä kuin valtaosa rakennuksista ja ihmisistä, miksi siis kaadamme niitä niin heppoisin perustein?
- Entä meidän aikakäsitys:
 - Vuosineljännes?
 - Projektin kesto?
 - Urakkasopimusaika?
 - Valtuustokausi?
 - Työura?
 - Ihmiselämä?

Uusien istutusten varaan ei voi laskea-takuuhoito..?

- Uudiskohteeseen oli istutettu ilahduttavasti 50 puuta, mutta kastelu on laiminlyöty.
- Lehtipuut kaput ja myös männyt myöhemmin kesällä 2024. Tällä hetkellä hengissä ehkä 5 puuta eli 10%.
- Valvonta?
- Hintalappu, kuka maksaa?
- Mitä hyötyjä saimme?

Uusien istutusten varaan ei voi laskea - valvonta?

- Aiemmin paikalla kasvoi hienoja ehkäpä 20-30 vuotiaita isorapihlajia.
- Rakentamisen vuoksi ne kaadettiin ja on nyt korvattu uusilla puilla vai onko (ei talvisuojausta 23.12.2024) ?
- Valvonta?
- Hintalappu, kuka maksaa?
- Mitä hyötyjä saimme?

Varttuvatko nykyiset nuoret tai varttuneemmatkaan puut koskaan vanhoiksi?

Meidän ihmisten tekemiset ovat
perimmäinen syy puiden
huonovointisuudelle.

Ratkaisuja

Puiden ehdoilla

- On opittava kunnioittamaan puita ja niiden tarpeita ja MEIDÄN viheralan ammattilaisten on annettava puille ääni, kukaan muu ei sitä tee asiantuntevasti.
- Kaikki puiden elämään vaikuttavat toimijat on sitoutettava paremmin puiden hyvinvoinnin varmistamiseksi. Myös poliittiset päättäjät.
- Kasvupaikat rauhoitettava puille – kaikki riskitekijät minimoitava.
- Puiden suojaaminen on toteutettava koko puun elinkaaren ajaksi eli vähintään kymmeniksi- yli sadaksi vuodeksi. Myös vanhojen yksilöiden järeät rungot tarvitsevat suoja.
- Kun kasvutilaa varataan riittävästi, myös leikkuutarve vähenee, mikä parantaa kasvua ja vähentää resurssitarvetta.
- Kun ei kolhita, kaivella, täytellä tai jouduta leikkaamaan jatkuvasti, lahottajien tartuntareittejä avautuu vähemmän ja laho-ongelmat vähenevät -> myös tulevaisuuden riskipuita vähemmän.
- Säilytettävien puiden valinta ja asiallinen suojaaminen on toteutettava rakentamisen aikana ohjeiden mukaisesti.
- Elinvoimaiset puut pärjäävät paremmin myös hankalien sääolosuhteiden ja patogeenien kanssa.
- Kaupunkitilan puute tai –kalleus ei kiinnosta puita pätkeäkään, joten ovat täysin irrelevantteja argumentteja. Puut eivät voi yhtään sen paremmin, vaikka kuinka yritämme näin niille perustella tilanpuutetta...

Haasteita & toimenpiteitä

- Mitä taksoneita käytetään muuttuvassa ilmastossa ja patogeenitilanteessa? Monipuolistettava lajisto ei kuitenkaan ratkaise perusongelmia.
- Rakenneleikkausten merkitys nyt ja etenkin tiivistyvässä kaupungissa. Kun nytkin on jo liian vähän tilaa latvuksille, joudutaan leikkaamaan liikaa ja liian usein, myös kustannuskysymys.
- Tieto ei kulje kaavoituksesta ”kentälle”, vastaistutettuja/ nuoria hyviä puita hoidetaan ja kohta jo kaadetaan rakentamisen tieltä – resurssia hukkaan.
- Taimet kyllä mahtuu mihin vaan ja kaikki tyytyväisiä – hyvä työ tehty!? Onko? Kuinka kauan mahtuvat kasvamaan? Taimetkaan eivät ole elottomia kertakäyttöisiä rakennuspalikoita vaan eläviä olentoja.
- Tarvitaan uusien istutusten- ja puuston seurantoja; runkosuojat, elinvoima, vauriotilanne, patogeenit jne., jotta pysymme tilanteen tasalla. Datasta tärkeää viestiä myös päättäjille ja kaupunkisuunnittelun taustatiedoksi.
- Perehdytystä, valvontaa, ajattelutavan muutosta ja sanktioita.
- Vastaako nykytilanne KESY:n tavoitteita?

Mieltä askarruttavia kysymyksiä

- Onko puilla ja muulla vihreällä oikeasti väliä? Vai onko rakennukset ja infra aina tärkeämpiä ja kallisarvoisempia? Vanhaa puuta ei rahalla saa, talot ja muut rakenteet ja moni vihreäkin elementti on korvattavissa hetkessä rahalla...
- Saako puiden puolia pitävät ja vihreän arvon ymmärtävät äänensä ja muun lajisten äänen kuuluviin? Lähteekö muutos parempaan MEISTÄ vai esimerkiksi veromaksajista?
- Asennemuutos kaupunkisuunnitteluun! Nyrkkiä pöytään! Vihreän hintalaput kuntoon! Jos puut eivät voi hyvin, ei meidän niiltä toivomat hyödyt realisoidu – rahaa vaan palaa.
- Perusasiat on saatava ensin kuntoon, vasta sitten on mahdollista onnistua. Syy-seuraus-suhteen ymmärtäminen olennaista.
- Muuten vaarana vain nätit ylevät puheet ja tarkoitukset eli viheralan viherpesuako?

”

Vanhaksi elävä kaupunkipuu sen meille ja muun lajisille tarjoamine hyötyineen ei ole automaattisesti uusiutuva luonnonvara vaan pitkäjänteisen, ylisukupolvisen

”

huomioivan huolenpidon ja hoitotyön tulos.

Kaupunkien edelleen tiivistyessä ja puiden kasvutilan vähetessä jo olemassa olevat ongelmat vain pahenevat entisestään.

Mutta kaupungithan eivät todellisuudessa muuten tiivisty yhtään mihinkään.

Itsestään.

*Mukavaa kevään & kesän
odotusta, Kiitos mielenkiinnosta!*